

Pelastakaa Lapset ry:n lausunto: Lapsiin kohdistuvat seksuaalirikokset VN/4346/2018

Lausunnon saate

Pelastakaa Lapset kiittää mahdollisuudesta lausua asiaa koskevasta Hallituksen esityksestä. Viittaamme samalla liitteenä olevaan lausuntoomme, jonka annoimme arviomuistiosta koskien rangaistusten oikeasuhtaisuutta.

Yleistä

Kannatamme esitystä osittain ja viittaamme liitteenä olevaan lausuntoomme arviomuistiosta koskien rangaistusten oikeasuhtaisuutta.

Lapsen seksuaalisen hyväksikäytön enimmäisrangaistuksen korottaminen

Tuomiot lapsiin kohdistuvista seksuaalirikoksista ovat usein ehdollisia. Tähän vaikuttaa erityisesti se, että rangaistus tuomitaan rikosnimikkeestä ja teon luonteesta riippumatta usein miten ehdollisena, jos henkilö tuomitaan ensimmäistä kertaa enintään kahden vuoden vankeusrangaistukseen. Ongelmana on, että suurin osa seksuaalirikoksista tuomittavista rangaistuksista sijoittuu asteikon alapuolelle, vaikka asteikot antaisivat mahdollisuuden kovempienkin rangaistusten tuomitsemiseen. Esimerkiksi lapsen törkeän seksuaalisen hyväksikäytön minimirangaistus on 1 vuosi vankeutta ja jos tekijä on ensikertalainen, on tuomio usein ehdollinen. Rangaistusasteikon minimin korottamisella 2 vuoteen olisi tässä tapauksessa todennäköisesti enemmän vaikutusta oikeuskäytäntöön kuin ehdotuksella lapsen seksuaalisen hyväksikäytön rangaistusmaksimin korottamisella 4 vuodesta 6 vuoteen. Jos lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä oltaisiin tuomitsemassa yli neljän vuoden rangaistus, onko silloin jo kyseessä törkeä lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö.

Törkeä lapsen raiskaus

Mielestämme on tärkeää kiinnittää huomiota usean lausunnon antajan näkemykseen siitä, että Rikoslain 20 luku tulisi uudistaa kokonaisuudessaan.

Toisaalta samanaikaisesti ja pikaisesti tarvitsisimme muutosta tilanteeseen siten, että tekijä voidaan tuomita törkeästä lapsen raiskauksesta ja rangaistuksen mittaamisessa on käytettävissä teon vakavuutta ilmentävä rangaistusasteikko. Nyt ehdotettu asteikko on oikeansuuntainen. Sääntelyn tulee ilmentää rikoksen vakavuutta ja vahingollisuutta. Säännöksen lisäämistä rikoslakiin voidaan pitää perusteltuna säännöksen suojelutavoitteiden ja oikeustilan selkeyttämisen kannalta niin, että jatkossa, henkilön syyllistyessä samalla teolla törkeän lapsen seksuaalisen hyväksikäytön ja törkeän raiskauksen tunnusmerkistöt käsittävään rikokseen, voitaisiin tuomita vain yhdestä rikoksesta.

Sääntelyn ja säännösten soveltamisen tavoitteena tulee lapsen etua silmällä pitäen olla se, että sukupuoliyhteys lapsen (alle 16v ja tietyissä tilanteissa 16-17v) kanssa on aina väkivallan käyttöä lasta kohtaan ja hän on tällaisen rikoksen uhrina aina avuttomassa tilassa. Lapsi ei myöskään koskaan voi antaa pätevää suostumusta tällaiseen tekoon.

Pelastakaa Lapset katsoo myös, että teknologian kehitys ja sen myötä digitaalisen median jatkuva muutos asettaa haasteen lainsäädäntöön. Lapsen törkeä raiskaus on mahdollista toteuttaa myös digitaalisessa

ympäristössä uhkaamista ja kiristämistä käyttäen. Teknologian kehityksen osalta olemme nyt tilanteessa, missä tulee huomioida lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten tekotapojen osalta rikosnimikkeet raiskaus, törkeä raiskaus vaikka teko on toteutettu verkon välityksellä. (Ruotsissa ennakkotapaus 2017)

Lisäksi haluamme tuoda esiin teon erityisen vahingollisuuden tilanteissa, joissa lapsen kohdistuva seksuaalirikos sisältää lapsen ehdotetun 7 b § Törkeän lapsenraiskaus pykälässä määritellyt teot (törkeän hyväksikäytön ja lapsen törkeän raiskauksen) ja missä teko on kuvattu tallenteelle ja jaettu digitaalisessa mediassa.

Pelastakaa Lasten vihjepalvelun yli 15 vuoden kokemus kansainvälisestä INHOPE vihjepalvelujen verkostosta ja viranomaisyhteistyöstä EUROPOL ja INTERPOL poliisijärjestöjen kanssa osoittavat selkeästi, että alle 13-vuotiaiden lasten törkeää raiskausta todistavan kuvamateriaalin määrät ovat verkossa lisääntyneet. Lisäksi teknologian kehitys vaikeuttaa laittoman kuvamateriaalin poistamista verkosta. Tämä johtaa pahimmillaan tilanteeseen, missä lapsesta seksuaalirikoksen yhteydessä otettu kuvamateriaali kiertää verkossa vuodesta toiseen, estäen lapsen toipumisprosessin. Pelastakaa Lapset saa usein myös vihjeitä, jotka sisältävät laitonta lapsen seksuaaliväkivaltaa todistavaa kuvamateriaalia, jonka kuvaamisajankohta arvioidaan olleen aiemmilta vuosikymmeniltä.

Digitaalisten ympäristöjen tuoma lisävahinko laittoman kuvamateriaalin osalta ja sen pitkäaikaiset haitat uhrin toipumiselle tulee ottaa huomioon rangaistuksia ja korvauksia tuomittaessa. Yhteiskunnan tulee välittää vahva viesti lapsiuhrille, että hänen pitkittynyt kärsimyksensä huomioidaan.

Muut esitystä koskevat huomiot:

Lainsäädännön uudistamistarpeita silmällä pitäen:

Toteamme tässä yhteydessä myös tarpeen uudistaa lainsäädännössä ja muualla käytettävää terminologiaa. Viittaamme näiltä osin myös liitteenä olevaan lausuntoomme arviomuistiosta koskien rangaistusten oikeasuhtaisuutta.

Pelastakaa Lapset katsoo, että koska laitton lapsen seksuaaliväkivaltaa todistava kuvamateriaali sisältää pääasiassa (n. 80%) alle 13 vuotta nuorempaan lapseen kohdistettua törkeää ja julmaa seksuaaliväkivaltaa ja koska tekoihin kuuluu myös ehdotetun 7 b § Törkeän lapsenraiskaus pykälässä määriteltyjä tekoja, niin tekojen tallenteiden kutsuminen ”lapsipornografiaksi” tai ”sukupuolisiveellisyttä loukkaavaksi” (Laki rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä luku 1 § 3) tai tämänkaltaista raakaa väkivaltaa sisältävien sivujen kutsuminen ”lapsipornosivuuksi” (Estolaki: lapsipornosivustolla lasta esittävän sukupuolisiveellisyttä loukkaavan kuvan levittämistä internetin kautta”) on vastoin lapsenoikeuksien sopimusta. Törkeää lapsenraiskauksista todistavaa kuvamateriaalia tulee Pelastakaa Lasten mukaan kutsua sen oikealla nimellä. Kyse ei ole pornografiasta eikä yksikään lapsi, johon kohdistuva seksuaalirikos, esimerkiksi raiskaus, on kuvattu ja levitetty verkossa, koe olleensa näyttelijä. Lapsipornografia termi loukkaa lapsen oikeuksia ja pahimmillaan trivialisoi lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa ja riistoa.

Nk. ”lapsipornografia” pykälät Rikoslain 20 luvun alle

Järjestö esittää selvitettäväksi voitaisiinko nk. ”lapsipornografiapykälät” Rikoslain 17 luvusta siirtää Rikoslain 20 luvun alle. Kyseiset rikokset tulee nähdä seksuaalirikoksina lapsia kohtaan, sillä ne edustavat vakavaa lapsen henkilökohtaisen ja seksuaalisen koskemattomuuden loukkausta. Materiaaleissa lapset ovat vakavien rikoksien uhreina. Ilmoitukset näistä rikoksista ovat lisääntyneet samalla, kun lapsen seksuaalista

kaltoinhohtelua esittävän materiaalin tuotanto ja saatavuus ovat lisääntyneet ja materiaali on raaistunut koskien entistä pienempiä lapsia. Viittamme tässä yhteydessä liitteenä olevasta arviomuistiosta lausumaamme.